

Nodokļu maksātāja paskaidrojumi audita ietvaros (1/23/19)

Ja nodokļu maksātājam ir ierosināts audīts, viņa paskaidrojumi kļūst par svarīgu informācijas avotu. Praksē ir novērotas tipiskas kļūdas, ko pieļauj persona, sniedzot nodokļu administrācijai paskaidrojumus. Bieži vien kļūdīties gadās procesa neizpratnes vai nezināšanas dēļ. Šajā rakstā – par to, kas jāņem vērā, komunicējot ar nodokļu administrāciju audita ietvaros.

Slikta atmiņa nepalīdz

Persona var ļoti kaitēt savām interesēm, ja darījuma būtības vai nianšu skaidrošanā aizbildināsies ar to, ka neko neatceras, jo pagājis zināms laiks. Nespēju atcerēties darījuma apstākļus piesauc bieži, un tas vienmēr tiek negatīvi novērtēts lēmumā par audīta rezultātiem. Nespēja sniegt detalizētu paskaidrojumu par faktisko darījumu norisi, konkrētām precēm un to piegādēm, transportēšanu, par līgumu noslēgšanas apstākļiem un sadarbību tikai stiprinās auditoru aizdomas par to, ka atkarībā no pārbaudāmiem apstākļiem darījums vai nu nav noticeis, vai arī nodokļu maksātājs slēpj būtiskus apstākļus, mēģinādams izvairīties no atbildības par nodokļu pārkāpumiem. Nodokļu maksātājam ieteicams būt ļoti skrupulozam un piestrādāt pie paskaidrojumu pilnības. Der celt augšā saraksti ar darījuma partneriem un maksājumu vēsturi, atrast izvietotos sludinājumus vai reklāmas, utt. Svarīgi to izdarīt jau audīta laikā.

Ir zināmi arī gadījumi, kad nodokļu maksātājs mēģina pastiprināt sniedzamās informācijas svaru, piesaukdams trešās personas, kuras varot apstiprināt dažādus notikumus. Ar šādu rīcību jāuzmanās. Protams, ja tiešām ir personas, kas spēj liecināt nodokļu maksātāja labā un pievienot vērtību pierādījumu apjomam, būs tikai apsveicami, ja auditoriem par to tiks darīts zināms. Taču jāapzinās, ka jebkurš paskaidrojumos norādītais fakts vai pavediens visticamāk būs nākamas pārbaudes objekts.

Paskaidrojumu konsekvence

Audīta laikā nodokļu maksātājam ir iespēja izteikt savu viedokli vairākas reizes gan pēc paša vēlēšanās, gan pēc auditoru uzaicinājuma. Ieturēt konsekvenci paskaidrojumos palīdz skaidra izpratne par to, kādi jautājumi varētu tikt uzdoti audīta laikā un kādi klupšanas akmeņi parasti ir novērojami praksē konkrētās lietas kategorijas ietvaros. Ieteicams savlaicīgi meklēt speciālista palīdzību, kas dos ieteikumus faktu noskaidrošanā. Ne nodokļu administrācijai, ne vēlāk tiesai nepatīk pieteicēju pozīcijas maiņa. Jāņem vērā, ka lielāka ticamība parasti piešķirama tieši sākumā dotajiem paskaidrojumiem, turpretī paskaidrojumu maiņa pēc tam, kad nodokļu maksātājs jau informēts par pārbaudes rezultātiem, auditoru un tiesnešu acīs liecina par pielāgošanos atklātajiem apstākļiem, lai izvairītos no atbildības.

Nodokļu maksātājs nespēj precīzi paredzēt ne pārbaudes apjomu, ne izmeklēšanas ietvaros veicamās auditoru darbības. Taču zinādams auditējamo periodu un pārbaudāmo nodokli, nodokļu maksātājs spēj identificēt gan pārbaudāmos darījumus, gan darījumu partnerus. Ieteicams paziņot šiem partneriem par audītu, iztaujāt viņus par savstarpējiem darījumiem un precizēt, piemēram, vai viņi ir izpildījuši likumā noteiktos darījumu deklarēšanas pienākumus. Šāds solis palīdz atklāt iespējamas problēmas, kurām būs jāsagatavojas, vai arī pārliecināties, ka viss kārtībā. Arī darījumu partneri būs zināmā mērā sagatavoti nodokļu administrācijas interesei. Saņemot aicinājumu audīta ietvaros sniegt paskaidrojumus, šāda sagatavošanās labvēlīgi ietekmēs paskaidrojumu kvalitāti.

Paskaidrojumu precizitāte

Lēmumā par audita rezultātiem ir rūpīgi atspoguļotas visas konstatētās nesakritības un pretrunas. Diemžēl mēdz gadīties, ka šīs pretrunas sarūpē pats nodokļu maksātājs, nevērīgi sniedzot paskaidrojumus un palīdzot "uzburt" krāpnieciskas shēmas auru uz līdzzenas vietas. Kādā lietā VID auditori ir pētījuši aizdevuma darījuma apstākļus. Savos paskaidrojumos nodokļu maksātājs ir norādījis, kā aizdevis naudu biznesa attīstībai. No aizdevuma līguma izrietēja, ka aizdevuma mērķis ir kādas SIA daļu iegāde. Lai gan vēlāk tika gūti pierādījumi aizdevuma pārskaitījumam un daļu iegādei, lēmumā par audita rezultātiem savu īpašo vietu atrada izklāsts par to, ka nodokļu maksātājs savās atbildēs uz auditoru jautājumiem ir norādījis, ka aizdevuma mērķis bija iegādāties viesnīcu, nevis daļas. Tas ir tikai mazs piemērs tam, kā neuzmanības klūda var kaitēt paskaidrojumu izvērtēšanai.

Secinājumi

Paskaidrojumu pilnība, precizitāte un konsekvence ir vērtības, ko nodokļu maksātājs spēj nodrošināt, pamazām gatavojot arī bāzi un argumentus pieteikumam tiesā, ja audita lēmums tomēr izrādīsies nelabvēlīgs. Pavirša attieksme pret paskaidrojumu sniegšanu var novest pie nepareizas situācijas izvērtēšanas, nodokļu uzrēķina un zaudētas tiesvedības.